

1



ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ



ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αριστεία & Καινοτομία στην Εκπαίδευση 2012-2013

Έντυπο Ανάπτυξης Περιεχομένου Καινοτόμου Δράσης

1 – Γράψτε μία περίληψη της καινοτόμου δράσης (έως 1 σελίδα).

Το σχολικό έτος 2011-2012 εφαρμόστηκε πιλοτικά στους μαθητές του 20^{ου} Γυμνασίου Πατρών το πρόγραμμα «Φιλοσοφία για παιδιά». Πρόκειται για ένα πρόγραμμα που έχει εφαρμοστεί εκτεταμένα στο εξωτερικό και έχουν γίνει και πιλοτικές εφαρμογές στην Ελλάδα κυρίως με παιδιά προσχολικής και πρωτοσχολικής ηλικίας. Το πρόγραμμα υλοποιήθηκε σε συνεργασία και υπό την καθοδήγηση της κ. Γασπαράτου που είναι Λέκτορας στο ΤΕΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Πατρών. Στόχος μας ήταν μέσα από τη διαλογική συζήτηση πάνω σε θέματα ηθικής να βοηθήσουμε τους μαθητές να αναπτύξουν τις δεξιότητες της προσεκτικής ακρόασης, της κριτικής και της δημιουργικής σκέψης. Πραγματοποιήθηκαν 10 ωριαίες συναντήσεις εκτός σχολικού ωραρίου στις οποίες με αφορμή ολιγόλεπτα βίντεο συζητήθηκαν θέματα κυρίως από τον τομέα της ηθικής (το κριτήριο της ηθικής πράξης, το σωστό και το λάθος, τα όρια της ελευθερίας, τα κριτήρια των επιλογών). Ο σκοπός ήταν να ενθαρρύνουμε τα παιδιά να προβληματιστούν, να σκεφτούν και να μάθουν να χρησιμοποιούν επιχειρήματα για να υποστηρίξουν τις απόψεις τους. Συμμετείχαν 15 μαθητές από τη Β΄ Γυμνασίου και η περίοδος υλοποίησης ήταν από το τέλος Ιανουαρίου έως και τα μέσα Απριλίου 2012.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

2 – Περιγράψτε το πώς προέκυψε η καινοτόμος δράση (1 έως 2 σελίδες).

Ολοκληρώνοντας σπουδές προπτυχιακού επιπέδου στο ΤΕΕΑΠΗ του Πανεπιστημίου Πατρών ήρθαμε σε επαφή με την Λέκτορα της Φιλοσοφίας κ. Γασπαράτου αρχικά αναζητώντας υποστήριξη στη διδασκαλία του μαθήματος «Αρχές Φιλοσοφίας» της Θεωρητικής Κατεύθυνσης της Β΄ Λυκείου το οποίο διδάσκαμε το σχολικό έτος 2010-2011. Την επόμενη σχολική χρονιά 2011-2012 υπηρετώντας σε Γυμνάσιο η κ. Γασπαράτου απευθύνθηκε σε εμάς με το ερώτημα αν θα μας ενδιέφερε να εφαρμόσουμε πιλοτικά το πρόγραμμα «Φιλοσοφία για παιδιά» σε μαθητές Γυμνασίου για να δούμε τα αποτελέσματα και την ανταπόκριση των μαθητών καθώς οι έρευνες στο εξωτερικό είχαν να δείξουν θετικά αποτελέσματα για τους μαθητές και την εκπαιδευτική διαδικασία όπου είχε εφαρμοστεί. Μας φάνηκε αρκετά ενδιαφέρον, πήραμε και πρόσθετες πληροφορίες από υλικό που μας δόθηκε και αποφασίσαμε να το δοκιμάσουμε, αρκεί να υπήρχαν παιδιά που θα δήλωναν συμμετοχή καθώς η ώρα πραγματοποίησης θα ήταν Σάββατο (εκτός σχολικού ωραρίου) και δεν υπήρχε και κάποια άμεση ανταμοιβή από τη συμμετοχή τους όπως συμβαίνει συνήθως με τα προγράμματα.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

3 – Περιγράψτε αναλυτικά την καινοτόμο δράση και τη διαδικασία εφαρμογής στο σχολικό πρόγραμμα ή στη σχολική κοινότητα (5 έως 12 σελίδες).

Αρχικά πραγματοποιήθηκε μια συνάντηση κατά την οποία συζητήσαμε τους λόγους που έκαναν τα παιδιά να δηλώσουν συμμετοχή στο πρόγραμμα, ενώ διερευνήσαμε τις γνώσεις – απόψεις τους για τη Φιλοσοφία και την ουσία του φιλοσοφικού ερωτήματος. Στη συνέχεια συζητήσαμε για τη σημασία της ύπαρξης κανόνων για την πραγματοποίηση παραγωγικού διαλόγου και συμφωνήσαμε στη διατύπωσή τους και την καταγραφή τους. Σε κάθε συνάντηση ένας μαθητής αναλάμβανε υπεύθυνος για την τήρηση των κανόνων και είχε στο χέρι του τις κάρτες με τους κανόνες όπως τους είχαμε συμφωνήσει. Σε περίπτωση που κάποιος παραβίαζε έναν κανόνα σήκωνε την κάρτα και του την έδειχνε.

Στις υπόλοιπες συναντήσεις ακολουθήθηκε η εξής διαδικασία. Είχαμε επιλέξει 5 ολιγόλεπτες ταινίες μικρού μήκους ως αφορμή για τη συζήτηση. Οι ταινίες ήταν οι εξής:

1. Ταινία μικρού μήκους με τίτλο «Τι είναι αυτό;» Του Κωνσταντίνου Πιλάβιου με τους Νίκο Ζωιόπουλο και Παναγιώτη Μπουγιούρη.
<http://www.youtube.com/watch?v=mNK6h1dfy2o>
2. Ταινία μικρού μήκους νικήτρια στο Φεστιβάλ Καννών 2008 του Alonso Alvarez Barreda με τίτλο “Historia de un letrado” (ιστορία ενός τυφλού).
<http://www.youtube.com/watch?v=zyGEEamz7ZM>
3. Το ηθικό δίλημμα “the trolley problem” το οποίο μπορούμε να το αφηγηθούμε στα παιδιά ενώ παρουσιάζεται και σε ένα ολιγόλεπτο βίντεο.
<http://www.youtube.com/watch?v=6WB3Q5EF4Sg>
4. Βίντεο animation με τίτλο «Εγχειρίδιο οδηγιών για τη ζωή» (instruction manual for life). <http://www.youtube.com/watch?v=ppmUBFpOjV0>
5. Αρχείο παρουσίασης με τίτλο «το ραγισμένο δοχείο». – παλιός κινέζικος μύθος. <http://www.youtube.com/watch?v=794VpExmV-I>

Σε κάθε συνάντηση προβάλαμε και μία από αυτές ως ερέθισμα – αφορμή για να ξεκινήσει η συζήτηση. Με βάση τα ερεθίσματα διαμορφώθηκε και η θεματολογία των φιλοσοφικών συζητήσεων.



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

1. Έτσι η πρώτη ταινία μικρού μήκους «Τι είναι αυτό;» μας έδωσε αφορμή να αναζητήσουμε τους παράγοντες που επηρεάζουν τη συμπεριφορά μας και μας κάνουν να είμαστε σε κάποιες περιπτώσεις περισσότερο ανεκτικοί ενώ σε κάποιες άλλες λιγότερο.
2. Η δεύτερη ταινία με την πινακίδα μας οδήγησε να αναλύσουμε το κριτήριο με το οποίο οι άνθρωποι κάνουν φιλανθρωπίες, πώς επιλέγουν σε ποιον θα δώσουν βοήθεια και τι είδους θα είναι η βοήθεια αυτή.
3. Με το «πρόβλημα του τρόλεϋ» μπήκαμε στην περιοχή των ηθικών διλημμάτων και ασχοληθήκαμε με τα κριτήρια που καθορίζουν τις πράξεις μας κάθε φορά και μας κινητοποιούν στη λήψη συγκεκριμένων αποφάσεων.
4. Το «εγχειρίδιο οδηγιών για τη ζωή» έδωσε αφορμή να διερευνήσουμε την έννοια της ελευθερίας, τους παράγοντες που μπορεί να την περιορίζουν και ποια είναι τα κριτήρια που μας επηρεάζουν στη διαμόρφωση των επιλογών μας κάθε φορά.
5. Τέλος η ιστορία με το ραγισμένο δοχείο στρεφόταν στο θέμα της διερεύνησης των προτερημάτων ή ελαττωμάτων μας και στον τρόπο που είναι δυνατό οι αδυναμίες με κατάλληλους χειρισμούς να μετουσιωθούν σε δυνατά σημεία και να αποδώσουν οφέλη.

Πριν από κάθε συνάντηση γινόταν μια προσεκτική προετοιμασία των ερωτημάτων που θα διατυπώνονταν ώστε να ανταποκρίνονται στο γνωστικό τους επίπεδο και να κινητοποιούν με κατάλληλο τρόπο την κριτική και τη δημιουργική τους σκέψη. Στόχος βέβαια ήταν η διατύπωση ενός δικού μας αρχικού ερωτήματος να αποτελέσει το ερέθισμα που θα οδηγούσε τα παιδιά σε περαιτέρω δικό τους προβληματισμό και ελεύθερη διατύπωση ερωτημάτων.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Στις συζητήσεις συμμετείχαν σχεδόν όλα τα παιδιά. Κάποια ζητούσαν πιο συχνά το λόγο, χρησιμοποιούσαν εκτεταμένη επιχειρηματολογία ενώ παρενέβαιναν είτε για να συμπληρώσουν είτε για να διαφωνήσουν με κάποιον συμμαθητή τους. Κάποια άλλα ήταν πιο λακωνικά στις απαντήσεις τους, ήταν λιγότερο ενεργοί ακροατές και οι παρεμβάσεις τους δεν ήταν πάντα κατάλληλα τεκμηριωμένα.

Καθώς όμως οι συναντήσεις προχωρούσαν παρατηρήσαμε ότι και οι λιγότερο ενεργοί μαθητές άρχισαν να παρεμβαίνουν πιο συχνά, να προσπαθούν να αιτιολογήσουν τις απόψεις τους και να σκέφτονται πιο δημιουργικά πάνω στο θέμα που εξετάζαμε κάθε φορά. Δυστυχώς δε συνέβη με όλους γιατί υπήρξαν και περιπτώσεις μαθητών που δεν ήρθαν σε όλες τις συναντήσεις ενώ σε μια περίπτωση ο μαθητής ένιωθε δύσκολα να μιλά γιατί είχε πρόβλημα άρθρωσης.

Στο τέλος κάθε συνάντησης καταγράψαμε τα συμπεράσματά μας σε έναν πίνακα αν και αποφεύγαμε να χαρακτηρίζουμε σωστές ή λάθος τις απόψεις. Στόχος μας ήταν καθώς οι συναντήσεις θα προχωρούν η δική μας παρέμβαση να περιορίζεται ώστε να αφήνονται περιθώρια πρωτοβουλίας στα παιδιά.

Η τελευταία συνάντηση ήταν συνάντηση αξιολόγησης όπου ζητήθηκε από τα παιδιά να κρίνουν το πρόγραμμα, να διαπιστώσουν τυχόν αδυναμίες ή ελλείψεις και να κάνουν προτάσεις. Όλα εκφράστηκαν θετικά και ζητούσαν μάλιστα τη συνέχισή του και μετά τις διακοπές του Πάσχα, κάτι που δεν κατέστη εφικτό λόγω των εξετάσεων που ακολουθούσαν. Η μόνη πρόταση που διατύπωσαν ήταν να υπάρχει θεματολογία που να αφορά και να ενδιαφέρει περισσότερο τους εφήβους όπως οι σχέσεις με τους γονείς, οι σχέσεις με το άλλο φύλο, η φιλία, τα ναρκωτικά και οι εξαρτησιογόνες ουσίες κ.ά.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

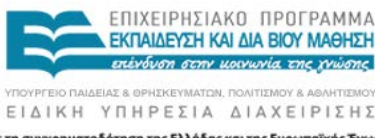
4 – Περιγράψτε τρόπους δυνατής διεύρυνσης της εφαρμογής και σε άλλους τομείς/αντικείμενα της σχολικής μονάδας (1 έως 2 σελίδες).

Υπάρχουν διάφοροι τρόποι εφαρμογής ενός Προγράμματος «Φιλοσοφία για παιδιά»:

1. Ο πρώτος τρόπος είναι αυτός που επιλέξαμε εμείς, να εφαρμοστεί εκτός σχολικού ωραρίου και με μαθητές που θα ήταν επιλογή τους να συμμετάσχουν σε ένα τέτοιο πρόγραμμα. Σημειωτέον ότι για να λειτουργήσουν οι κανόνες του φιλοσοφικού διαλόγου ο αριθμός των μαθητών δεν μπορεί να ξεπερνά τους 15.
2. Δεύτερος τρόπος είναι αυτός που υποστηρίζεται και από τους ερευνητές που το έχουν εφαρμόσει πιλοτικά σε σχολεία του εξωτερικού και ζητά την ένταξη του προγράμματος στο αναλυτικό πρόγραμμα και στη διδακτική διαδικασία εντός σχολικού ωραρίου. Με τον τρόπο αυτό καθίσταται και η Φιλοσοφία για παιδιά «μάθημα» και εντάσσεται στο σχολικό πρόγραμμα. Αυτό φυσικά εγείρει στη συνέχεια πολλούς προβληματισμούς για την επιμόρφωση του εκπαιδευτικού που θα το υλοποιήσει, για την αξιολόγηση των μαθητών κ.ά
3. Ένας τρίτος τρόπος προτείνει να εφαρμόζει ο εκπαιδευτικός (κυρίως ο φιλόλογος λόγω του γνωστικού αντικείμενου) τις αρχές της φιλοσοφικής συζήτησης στο προγραμματισμένο μάθημα όπου αυτό ενδείκνυται και να προκαλεί τα παιδιά να στοχάζονται, να επιχειρηματολογούν, να συμφωνούν και να διαφωνούν ανάλογα με την περίπτωση. Αφορμές μπορούν να μας δώσουν θεματικές ενότητες από το μάθημα της Ιστορίας, της Λογοτεχνίας νέας ελληνικής και αρχαίας.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

5 – Γράψτε τις προϋποθέσεις που θεωρούνται απαραίτητες για την καλύτερη ανάπτυξή της στο σχολείο (1 έως 2 σελίδες).

Η βασική προϋπόθεση είναι να είναι καλά ενημερωμένος και εξοικειωμένος με τους κανόνες του φιλοσοφικού διαλόγου ο εκπαιδευτικός ώστε να μπορεί να ελίσσεται και να χειρίζεται κάθε φορά τις απαντήσεις των μαθητών, να τους παρακινεί να αναπτύσσουν τις σκέψεις τους, να κεντρίζει το ενδιαφέρον τους. Αυτό μπορεί να πραγματοποιηθεί μέσω σεμιναρίων όπου θα εκπαιδεύονται όσοι ενδιαφέρονται να υλοποιήσουν ένα ανάλογο πρόγραμμα. Οποσδήποτε χρειάζεται και προσωπική μελέτη ενώ η εμπειρία που αποκτάται κατά την πορεία πραγματοποίησης των φιλοσοφικών συναντήσεων είναι πολύτιμη γιατί βοηθά τον εκπαιδευτικό να βελτιώνεται και να αποφεύγει λανθασμένες επιλογές.

Όσον αφορά την υλικοτεχνική υποδομή, είναι σίγουρο ότι ένας χώρος φροντισμένος και φιλικός όπου τα παιδιά θα μπορούν να καθίσουν άνετα σε κυκλική διάταξη ώστε να αντικρίζει το ένα το άλλο είναι βασική προϋπόθεση. Επίσης η χρήση οπτικοακουστικών μέσων είναι βοηθητική ώστε να κεντρίζεται περισσότερο το ενδιαφέρον τους κατά την προβολή των βίντεο – ερεθισμάτων με τις ιστορίες.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

6 – Γράψτε γενικότερα συμπεράσματα που εξήχθησαν (1 έως 3 σελίδες).

Τα συμπεράσματα που διαπιστώθηκαν ήταν τα εξής:

1. Οι μαθητές εξασκούνται στην προσεκτική ακρόαση. Η κυκλική διάταξη της αίθουσας, η εθελοντική και επιλεκτική συμμετοχή των μαθητών στο πρόγραμμα που διασφάλιζε το ενδιαφέρον για τη διαδικασία ήταν παράγοντες που λειτούργησαν υποστηρικτικά στο θέμα της ενίσχυσης της ενεργούς ακρόασης. Παρατηρήσαμε ότι καθώς προχωρούσαν οι συνεδριάσεις όλο και πιο συχνά τα παιδιά παρενέβαιναν για να συμφωνήσουν ή να διαφωνήσουν με συμμαθητή τους που είχε μιλήσει προηγουμένως και μάλιστα χωρίς τη δική μας παρότρυνση
2. Η κατάκτηση της προσεκτικής ακρόασης αποτέλεσε τη βάση για την ανάπτυξη της κριτικής αλλά και της δημιουργικής σκέψης. Έτσι λοιπόν οι μαθητές όχι απλά άκουγαν όσα λέγονταν αλλά και σκέπτονταν κριτικά πάνω σε αυτά για να τα ενισχύσουν με επιχειρήματα σε περίπτωση συμφωνίας ή για να εκφράσουν την αντίθεσή τους σε περίπτωση διαφωνίας.
3. Μαθητές οι οποίοι στη διάρκεια των μαθημάτων στη σχολική αίθουσα έμεναν αφανείς λόγω δειλίας ή χαμηλής σχολικής επίδοσης άρχισαν να αναδεικνύονται διατυπώνοντας τις σκέψεις τους και διαπιστώνοντας ότι ακούγονταν και από τον εκπαιδευτικό και από τους συμμαθητές τους.
4. Προσεγγίστηκαν θέματα ηθικής μέσα από απλές ανθρώπινες ιστορίες και τα παιδιά άρχισαν να προβληματίζονται πάνω σε θέματα που όπως τα ίδια δήλωσαν τα απασχολούσαν αλλά δεν τα συζητούσαν ποτέ.
5. Αλλά και ο εκπαιδευτικός ο ίδιος διαπίστωσε αδυναμίες στον παραδοσιακό τρόπο διδασκαλίας, στη διατύπωση των ερωτήσεων προς τους μαθητές ενώ άρχισε να αναζητεί πιο παραγωγικούς τρόπους κινητοποίησης της σκέψης των παιδιών.
6. Τελικά το πρόγραμμα μόνο οφέλη είχε να δείξει τόσο για μαθητές όσο και για εκπαιδευτικούς, καθώς εξοικείωνε και τις δύο πλευρές με τις σημαντικότερες αρετές του δημοκρατικού πολιτεύματος που είναι ο σεβασμός της γνώμης των άλλων και η αναζήτηση επιχειρημάτων που θα στηρίζουν την άποψή μας.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

7. Τεκμηριώστε σε ό,τι αφορά:

7.1 - τον καινοτόμο χαρακτήρα του υποβαλλόμενου έργου σε σχέση με την:

- ✓ παραγωγή μιας νέας προσέγγισης στην εκπαιδευτική διαδικασία που στηρίζεται σε θεωρητική τεκμηρίωση
- ✓ εισαγωγή για πρώτη φορά στο σχολείο μιας καθιερωμένης πρακτικής ή παιδαγωγικής προσέγγισης
- ✓ αναμόρφωση/ανασχεδιασμό μιας καθιερωμένης διδακτικής προσέγγισης

7.2 –τη συμβολή του έργου στη βελτίωση της διδακτικής πράξης όπως:

- ✓ επιτυχή αποτελέσματα μάθησης,
- ✓ προώθηση της συμμετοχής των εκπαιδευόμενων,
- ✓ εκπόνηση εκπαιδευτικού υλικού προσαρμοσμένου στις τοπικές συνθήκες και στις ανάγκες των μαθητών.

7.3 – την παιδαγωγική αξία του έργου όπως:

- ✓ συμβολή στην προσωπική, κοινωνική, πολιτιστική ανάπτυξη των μαθητών, καθώς και στην ανάπτυξη της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης,
- ✓ κίνητρα για την επίτευξη υψηλότερων προσδοκιών,
- ✓ επικέντρωση στις ανάγκες των μαθητών,
- ✓ καλύτερη κατανόηση/εμβάθυνση στο γνωστικό αντικείμενο/περιοχή,
- ✓ διευκόλυνση στη διαδικασία «μαθαίνω πώς να μαθαίνω».

7.4 – τη συμβολή στη λειτουργία της σχολικής τάξης/μονάδας όπως:

- ✓ ευκολία εφαρμογής στο σχολείο,
- ✓ διαμόρφωση θετικού κλίματος στις σχέσεις της σχολικής κοινότητας και στις σχέσεις με τους γονείς,
- ✓ ανάπτυξη μιας σχολικής κουλτούρας υποδοχής διαφορετικών μαθητών στις τάξεις και ανταπόκριση στις διαφορετικές εκπαιδευτικές ανάγκες.
- ✓ συνεργασία των εκπαιδευτικών της Σχολικής Μονάδας.

(1 έως 4 σελίδες)

Η φιλοσοφία για παιδιά. Ξεκίνησε ως ένα φιλοσοφικό-παιδαγωγικό κίνημα από την Αμερική κατά τη δεκαετία του 1970. Ο Matthew Lipman και η Ann Sharp



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ
2007-2013
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

δημιούργησαν ένα εκπαιδευτικό πρόγραμμα με τον τίτλο «Φιλοσοφία για παιδιά» που στηριζόταν στην αντίληψη ότι τα παιδιά πρέπει να ενθαρρύνονται να φιλοσοφούν. Ήταν επηρεασμένοι από τη σωκρατική μέθοδο της συστηματικής ερώτησης (questioning) και διαλόγου και υποστηρίζει ότι η φιλοσοφία είναι μια δραστηριότητα που μπορεί και πρέπει να ασκείται από τα παιδιά πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ως ερευνητική, διαλογική και κριτική διαδικασία.¹ Ο εκπαιδευτικός σε αυτή την διαδικασία είναι βοηθός και συντονιστής, αλλά τον κεντρικό ρόλο τον έχουν τα παιδιά.

Η φιλοσοφία για παιδιά ως εκπαιδευτικό πρόγραμμα επιδιώκει τα παιδιά να καλλιεργήσουν τη σκέψη και το συλλογισμό τους², να υιοθετήσουν τις αρχές του διαλόγου, να μπουν στη διαδικασία να επιχειρηματολογήσουν πάνω στις θέσεις τους και γενικότερα να αναπτύξουν σφαιρικά την προσωπικότητά τους.

Είναι βασικό ότι εφαρμόζεται η ομαδοσυνεργατική μέθοδος, κάτι που αποτελεί ακόμα επιδιωκόμενο στόχο για το σχολείο καθώς τα παιδιά δυσκολεύονται να προσαρμοστούν στους κανόνες της. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος υπήρξε σταδιακή εξοικείωση και εφαρμογή των κανόνων καθώς τα παιδιά συνειδητοποιούσαν ότι ήταν ο μόνος τρόπος για να ακούσουν τις απόψεις των συμμαθητών τους και να ακουστούν.

Η καινοτομία του προγράμματος είναι ότι κινητοποιεί τα παιδιά να μάθουν να είναι ενεργοί – προσεκτικοί ακροατές, κάτι που λείπει από τη σημερινή σχολική τάξη. Στην καλύτερη των περιπτώσεων ο μαθητής θα προσέχει τον καθηγητή του στη μετωπική δασκαλοκεντρική διδασκαλία. Σπάνια ή σχεδόν ποτέ δεν ακούει το συμμαθητή του που μιλά ή απαντά σε κάποια ερώτηση. Στην πορεία του προγράμματος διαπιστώσαμε ότι η ενεργός ακρόαση είναι μια αρετή που καλλιεργείται με συστηματική προσπάθεια.

¹ <http://childrenandphilosophy.webnode.com/>

² Lipman M., 2003, σελ.112 και Fisher R., 2008, σελ.28

Αλλά και από τη μεριά του εκπαιδευτικού που υλοποιεί το πρόγραμμα παρατηρήσαμε ότι ο ρόλος του αλλάζει και γίνεται περισσότερο συντονιστικός και λιγότερο διαμορφωτικός της συζήτησης καθώς αφήνει περιθώρια αυτενέργειας στα παιδιά.

Οι μαθητές ευαισθητοποιήθηκαν και προβληματίστηκαν για θέματα κοινωνικά που συνήθως δε δίνεται ευκαιρία να συζητηθούν στην ώρα της παραδοσιακής διδασκαλίας. Επίσης τους δόθηκε η δυνατότητα να εκφραστούν ελεύθερα χωρίς το φόβο της σωστής – λάθος απάντησης και της αξιολόγησης από τον εκπαιδευτικό.

Τέλος οι σχέσεις μεταξύ των μαθητών έγιναν πιο οικείες. Η συνάντηση του Σαββάτου ήταν γι' αυτά μια αφορμή να βρεθούν και πάλι με τους φίλους τους και να περάσουν ευχάριστα.

Συμπερασματικά η εμπειρία μας έδειξε ότι είναι πολύπλευρα τα οφέλη που αποκομίζει τόσο ο εκπαιδευτικός όσο και ο συμμετέχων μαθητής από ένα τέτοιο πρόγραμμα και πιστεύουμε ότι συνδέεται άμεσα με τους στόχους της ανθρωπιστικής εκπαίδευσης που είναι να δημιουργήσουμε ανθρώπους υπεύθυνους, ελεύθερους, με κριτική ικανότητα και δημιουργική σκέψη, ανθρώπους ολοκληρωμένες προσωπικότητες με κρίση και άποψη. Αν δουλέψουμε πάνω σε αυτό όλοι οι υπόλοιποι τομείς – στόχοι θα υλοποιούνται σταδιακά καθώς η κοινωνία θα κερδίζει ώριμους, υπεύθυνους, δημοκρατικούς πολίτες με αναπτυγμένες τις δυνατότητες συνεργασίας για το καλό της ομάδας.



8 – Γράψτε βασικές βιβλιογραφικές αναφορές (μέχρι 1 σελίδα).

2 Fisher, R. (1996). *Stories for Thinking*.

3 Nash Pollock.

4 Fisher, R. (2005). *Teaching Children to Think*. Cheltenham: Nelson Thornes.

5 Fisher, R. (2008). *Teaching Thinking: Philosophical Enquiry in the Classroom*. Continuum.

6. Haynes, J. (2009). *Τα Παιδιά ως φιλόσοφοι. Μάθηση μέσω έρευνας και διαλόγου*

στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Μτφρ. Γιάννης Τζαβάρας. Αθήνα: Μεταίχιμο.

Lipman, M. (2006).

7. *Η σκέψη στην εκπαίδευση*. Μτφρ. Γιώργος Σαλαμάς, επιμ. Βάσω

Παππή. Αθήνα: Πατάκης.

8. Mathews, G. (1980) *Philosophy and the Young Child*, Harvard University Press.

9. Thomas, Nagel. (1989). *Θεμελιώδη φιλοσοφικά προβλήματα*, μτφρ. Χριστίνα Μιχαλοπούλου –Βεΐκου, Αθήνα: Σμίλη.

10. Warburton, Nigel. (1999). *Φιλοσοφία. Τα βασικά ζητήματα*. Αθήνα: Περίπλους.



Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

